

Stručný prehľad politiky

Integrácia biodiverzity–klíma–spojitosť vody s obnovou lesnej krajiny

Prístup plánu pre národnú implementáciu

This translation is provided for information purposes. In the event of any discrepancy, please refer to the original English version

Kľúčové články NRR

- 4: Pozemné, pobrežné a sladkovodné ekosystémy
- 9: Riečne prepojenie
- 12: Lesné ekosystémy
- 14: Príprava národných programov obnovy
- 15: Obsah národných programov obnovy
- 20: Monitorovanie
- 21: Vypracovávanie správ

Základné vyhlásenia

- Štandardné monitorovanie môže spôsobiť prehliadnutie včasného zachytenia degradácie spôsobenej stratou lesných porastov a zmenou klímy; **národné plány obnovy (NRP) by mohli využívať výhľadové hodnotenia lesných porastov a sladkých vôd na identifikáciu zraniteľných ekosystémov skôr, ako sa úpadok stane viditeľným, pozri odporúčanie č. 1.**
- Vlastníci a správcovia lesov reagujú na politiky obnovy odlišne. **Cielené stimuly a podpora môžu pomôcť zlepšiť implementáciu v prípade rôznych typoch vlastníkov, pozri odporúčanie č. 2.**
- Obnova riečneho prepojenia môže byť menej účinná, ak pretrvávajú úbytok lesných porastov a otepľovanie klímy; **národné plány obnovy (NRP) by ju mohli kombinovať s obhospodávaním pobrežných lesov na úrovni povodia, pozri odporúčanie č. 3.**
- Klimatická zmena a fragmentácia môžu znížiť úspešnosť opätovného zalesnenia; **vnútroštátne orgány by mohli do plánovania obnovy integrovať skríning klimatických rizík a prepojenia, pozri odporúčanie č. 4.**
- Obnova premiestnených populácií môže prebiehať postupne a nie po lineárnej osi; **národné programy obnovy by mohli využívať štandardizované štádiá obnovy a monitorovanie založené na trendoch, pozri odporúčanie č. 5.**
- Slabá koordinácia medzi sektormi a orgánmi môže brániť obnove; **členské štáty by mohli posilniť medzisektorovú koordináciu plánovania a realizácie, pozri odporúčanie č. 6.**

Úvod: Ako vám môže tento stručný prehľad pomôcť?

Nariadenie EÚ o obnove prírody (NRR) vyžaduje, aby členské štáty zaviedli opatrenia podporujúce obnovu lesných, suchozemských a sladkovodných ekosystémov vrátane zlepšenia ukazovateľov biodiverzity lesov, ekologickej prepojenosti a obnovy riek podľa **článkov 4** (Suchozemské, pobrežné a sladkovodné ekosystémy), **9** (Prepojenosť riek) a **12** (Lesné ekosystémy). Lesné ekosystémy sú hlavnými rezervoármi suchozemskej biodiverzity a zohrávajú kľúčovú úlohu pri udržiavaní sladkovodných ekosystémov prostredníctvom kvality vody, hydrologických procesov, stavu pobrežných biotopov a ekologickej prepojenosti. V celej Európe čelia mnohé lesné a od lesov závislé sladkovodné ekosystémy rastúcemu tlaku spojenému s intenzívnym hospodárením, fragmentáciou biotopov a zmenou klímy.

Táto stručná informácia poskytuje odporúčania pre národné orgány, lesných správcov, vlastníkov pôdy a odborníkov na obnovu na podporu prípravy a implementácie národných

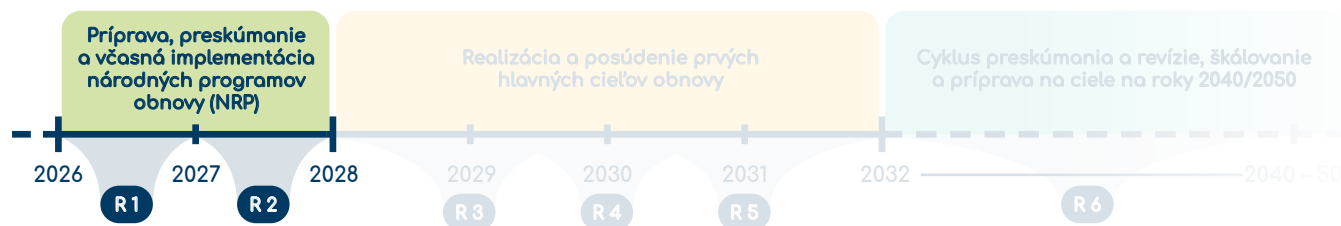
programov obnovy. Tvorí súčasť série štyroch implementačných dokumentov, ktoré sa týkajú lesných, sladkovodných, morských a pobrežných, a mestských ekosystémov. Čitatelia môžu čerpať už aj z tohto stručného prehľadu o sladkovodných ekosystémoch a považovať ho za obzvlášť relevantný. Odporúčania sú usporiadané ako fázovaný plán, ktorý zahŕňa: i) prípravu, publikovanie a skorú implementáciu NRP; ii) implementáciu cieľov obnovy do roku 2030; a iii) dlhodobšie monitorovanie, podávanie správ a adaptívnu implementáciu po roku 2030.

Táto príručka, ktorá čerpá z dôkazov z výskumných projektov **BIOCONSENT**, **ForestFisher** a **Transloc** financovaných programom BiodivRestore, zdôrazňuje praktické implementačné prístupy týkajúce sa stanovovania priorít obnovy, zapojenia vlastníkov lesov, prepojenia riek, skríningu klimatických rizík, dlhodobého monitorovania a medzisektorového plánovania obnovy.

Odporúčania: Prístup plánu pre prípravu a implementáciu národných programov obnovy (NRP)

Ako je znázornené na **obrázku č. 1**, odporúčania sú štruktúrované ako fázovaný plán na podporu prípravy, implementácie a plnenia cieľov obnovy v priebehu času. Nasledujúce odporúčania sú usporiadané podľa týchto implementačných fáz.

Obrázok č. 1 - Odporúčania pre fázu prípravy, preskúmania a skorého vykonávania NRP

Príprava, preskúmanie a skorá implementácia NRP (0 – 2 roky / 2026 – 2028)

Odporúčanie 1: Využitie zhodnotení sladkých vôd z lesov na podporu stanovovania priorít obnovy

Články 4, 9 a 12 NRR stanovujú ciele obnovy lesných a sladkovodných ekosystémov, zatiaľ čo **články 14 a 15** požadujú od členských štátov, aby v rámci svojich národných programov obnovy identifikovali a zmapovali potreby obnovy.

Vnútroštátne orgány by mohli zaviesť výhľadové posúdenia, ktoré by sa zaoberali ako lesným porastom, tak aj prepojením sladkovodných systémov a klimatickými prognózami pri uprednostňovaní oblastí obnovy a opatrení na prepojenie.

Odporúčanie 2: Používajte ciele a stimuly pre rôzne typy vlastníkov/správčov lesov

Články 4 a 12 NRR stanovujú ciele obnovy pre suchozemské a lesné ekosystémy, zatiaľ čo **článok 14** stanovuje požiadavky na národné programy reforiem a plánovanie implementácie.

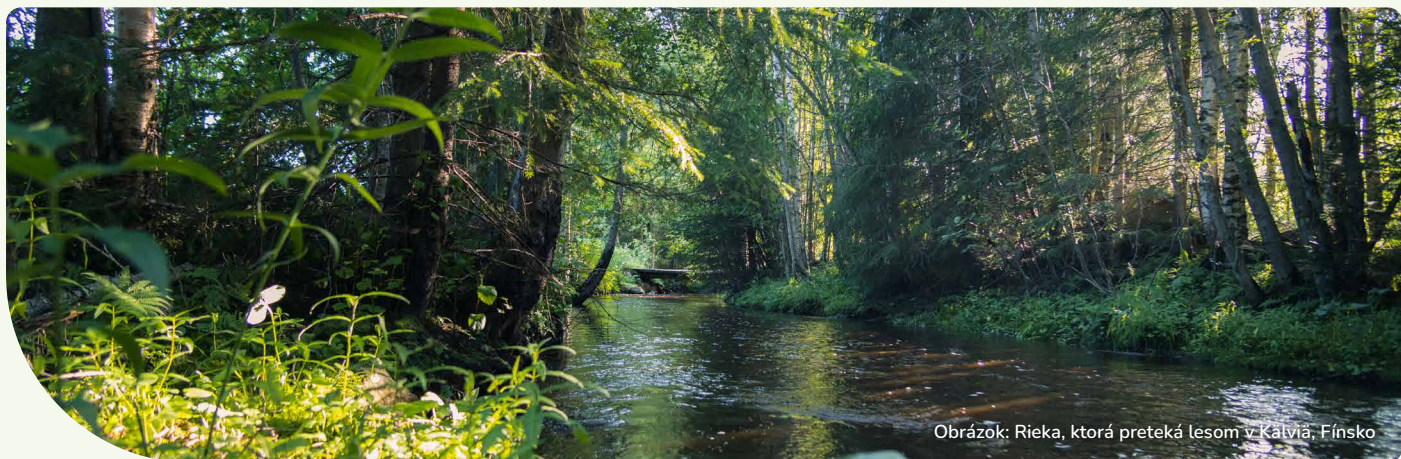
Vnútroštátne orgány by mohli do národných programov obnovy začleniť viacúčelové < rámce stimulov vytvorené kombináciou finančných stimulov, technickej podpory, regulačných prístupov, stimulov na zlepšenie reputácie a poradenských opatrení prispôbených rôznym skupinám vlastníkov.

Prípadová štúdia č. 1: Strata lesných porastov a oneskorené reakcie na problémy sladkovodného ekosystému

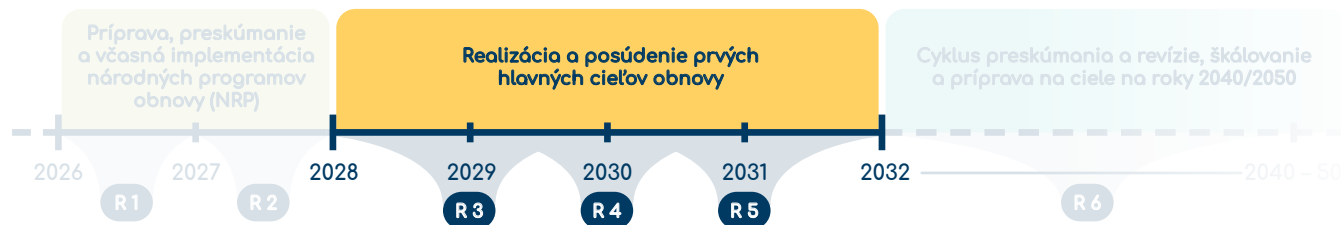
V rámci projektu ForestFisher sa spojili údaje o spoločenstvách rýb, mapovanie povrchu krajiny s modelmi rozšírenia druhov (SDM), aby sa posúdilo, ako odlesňovanie a zmena klímy ovplyvňujú plodnosť rýb v povodí Amazónie. Projekt identifikoval oneskorené zachytiteľné reakcie na odlesňovanie, pričom vplyvy na početnosť rýb sa stali merateľnými približne 5 – 7 rokov po vyrúbaní porastu. Pomocou historických údajov o strate koruny stromov a budúcich klimatických scenárov do roku 2020 projekt ForestFisher aplikoval SDM na identifikáciu sladkovodných biotopov, ktoré sa môžu stať zraniteľnými skôr, ako bude degradácia viditeľná prostredníctvom konvenčného monitorovania.

Prípadová štúdia č. 2: Vypracovanie rámcov v rámci stimulov pre rôzne skupiny vlastníkov lesov

V rámci projektu BIOCONSENT sa uskutočnil prieskum medzi približne 1 500 vlastníckymi a správcami lesov v šiestich európskych krajinách a identifikovala štyri typy vlastníkov: Vlastníci usilujúci o multifunkčnosť, ochranu životného prostredia, optimalizáciu alebo tradicionalisti. Multifunkcionalisti a environmentalisti vo všeobecnosti viac podporovali opatrenia na obnovu, zatiaľ čo optimalizátori a tradicionalisti prejavovali väčší odpor. Projekt tiež identifikoval behaviorálnu zotrvačnosť, čiže neovôľu k zmene správania, ako kľúčové obmedzenie implementácie a zistil, že rôzne skupiny vlastníkov môžu reagovať na rôzne politické nástroje vrátane finančnej kompenzácie, technickej podpory a poradenských opatrení. Ďalšie podrobnosti o týchto typoch sú uvedené v [súbore nástrojov na podporu rozhodovania](#).

Obrázok: Rieka, ktorá preteká lesom v Kalviä, Fínsko

Obrázok č. 2 - Odporúčania pre fázu realizácie a hodnotenia prvých hlavných cieľov obnovy

Dosiahnutie a posúdenie prvých hlavných cieľov obnovy (2 – 6 rokov / 2028 – 2032)

Odporúčanie č. 3: Stanovenie prístupov k obnove pobrežných oblastí na úrovni povodia

Článok 9 NRR vyžaduje od členských štátov, aby obnovili prirodzené prepojenie riek a prispeli k obnove voľne tečúcich riek.

Vnútroštátne orgány by sa mohli usilovať o odstraňovanie bariér a obnovu prepojenia s opatreniami na obhospodarovanie a obnovu pobrežných lesov v rozsahu povodia.

Prípadová štúdia č. 3: Pobrežná vegetačná zóna, prepojenosť a odolnosť voči zmene klímy

ForestFisher posúdil, ako pobrežná vegetácia a klimatické podmienky ovplyvňujú prepojenosť sladkovodných biotopov pre plodožravé druhy rýb. Projekt zistil, že samotné obnovenie fyzického prepojenia môže byť nedostatočné v prípadoch, keď strata pobrežných porastov zvyšuje teplotu vody a znižuje kvalitu biotopov v dôsledku klimatických zmien. Analýzy prepojenia skombinovali klimatické scenáre, predpokladané vplyvy infraštruktúry a modelovanie biotopov pre 52 druhov do roku 2100. ForestFisher tiež použil model TargetEconP na preskúmanie stratégií pre pobrežný pás vegetácie a kompromisov vo využívaní pôdy, pričom zdôraznil, ako manažment pobrežnej vegetácie môže podporiť prepojenosť a odolnosť voči zmene klímy.

Obrázok: Myšiarka ušatá

Odporúčanie č. 4: Zaviesť skríning klimatických rizík pre opätovné zavedenie druhov

Články 4 a 12 NRR stanovujú ciele obnovy ekosystémov a ukazovatele biodiverzity, zatiaľ čo **článok 14** vyžaduje, aby členské štáty vypracovali národné programy obnovy, v ktorých by sa stanovili opatrenia na obnovu a implementačné postupy.

Vnútroštátne orgány by mohli využiť prístupy skríningu klimatických rizík a prepojenia, aby bolo možné posúdiť, či je pravdepodobné, že miesta vypúšťania zostanú vhodné za budúcich klimatických podmienok a podmienok využívania pôdy.

Prípadová štúdia č. 4: Klimatická zmena a dlhodobá životaschopnosť premiestnených druhov

Projekt Transloc posúdil, ako môžu klimatické zmeny a fragmentácia krajiny ovplyvniť dlhodobú životaschopnosť translokovaných druhov v celej Európe. V rámci projektu bol vyvinutý model RELEASE (Reintroduction and Landscape Evaluation for Species Establishment – opätovné umiestnenie a hodnotenie krajiny pre etablovanie druhov), ktorý využíva analýzy 57 druhov cicavcov a kandidátskych miest na vypustenie s cieľom posúdiť potenciál šírenia, ekologické koridory a riziko usmrtenia zvierat na cestách v budúcich scenároch. Projekt Transloc tiež preskúmal 317 premiestnených populácií cicavcov a zistil, že mnohé z nich môžu do roku 2070 čeliť rastúcemu klimatickému riziku, čo zdôrazňuje dôležitosť zohľadnenia dlhodobej vhodnosti a prepojenia biotopov pri výbere miest vypustenia.

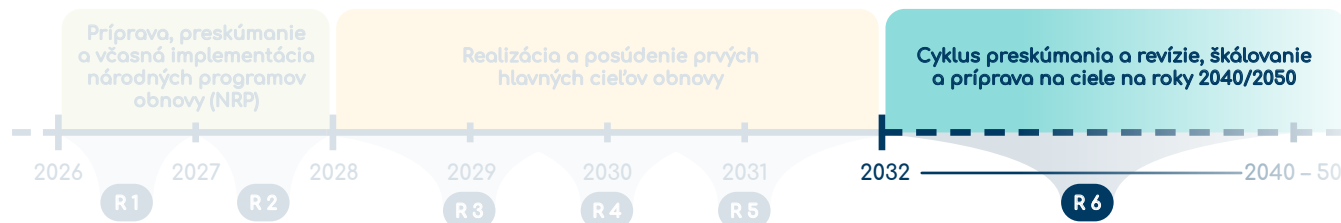
Odporúčanie č. 5: Prijíť štandardizované „fázy zotavenia“ pre dlhodobé monitorovanie

Články 20 a 21 NRR vyžadujú, aby členské štáty každých šesť rokov monitorovali a podávali správy o pokroku a trendoch.

Vnútroštátne orgány by mohli do podávania správ o obnove zaviesť etapové demografické monitorovanie a ukazovatele štádia obnovy. **Databáza Transloc** je užitočný nástroj, ktorý podporuje štandardizované hlásenie translokácií naprieč projektmi a obdobiami monitorovania.

Prípadová štúdia č. 5: Sledovanie trajektórií obnovy po premiestnení druhov

Projekt Transloc vyvinul štandardizovaný rámec na hodnotenie výsledkov translokácie naprieč druhmi s rôznym spôsobom života a obdobiami monitorovania. Rámec klasifikuje populácie do piatich demografických štádií – zlyhané, zlyhávajúce, etablojúce sa, rastúce a regulujúce sa – a sumarizuje trajektórie obnovy pomocou demografického „skóre pokroku“. Projekt s využitím dlhodobých monitorovacích údajov o druhoch vrátane *Arenaria grandiflora* (piesočnica veľkokvetá) a *Gyps fulvus* (sup bieločluný) ukázal, že obnova môže byť postupná a nelineárna, čo si vyžaduje monitorovacie prístupy, ktoré dokážu identifikovať stagnujúce alebo nedostatočne výkonné populácie.

Obrázok č. 3 - Odporúčania pre cyklus preskúmania a kontroly, škálovanie a prípravu na ciele na roky 2040/2050

Cyklus preskúmania a kontroly, škálovanie a príprava na ciele na roky 2040/2050

(6+ rokov / od roku 2032)

Odporúčanie č. 6: Posilniť medzisektorovú koordináciu pri implementácii obnovy

Článok 14 NRR vyžaduje, aby členské štáty zvážili súdržnosť v rámci národných programov obnovy, sektorovými politikami a existujúcimi právnymi predpismi Únie.

Členské štáty by preto mohli posilniť mechanizmy medzisektorovej koordinácie v rámci existujúcich príslušných orgánov a medzi nimi s cieľom zlepšiť zosúladenie politík v oblasti obnovy, využívania pôdy, sladkej vody a klímy.

Prípadová štúdia č. 6: Medzisektorová koordinácia a súdržnosť politík

Projekt BIOCONSENT analyzoval súdržnosť politík a koordináciu aktérov v oblastiach politiky týkajúcej sa lesov, biodiverzity, klímy, vody a biohospodárstva vo viacerých európskych prípadových štúdiách. Projekt identifikoval konflikty medzi politikami, ktoré sa týkajú lesníctva, obnoviteľných zdrojov energie, biodiverzity a politikami o využívaní pôdy, v dôsledku čoho môžu vznikáť konkurenčné tlaky na obnovu. Tieto zistenia len potvrdili, ako môže nesúlad medzi sektorovými politikami, zodpovednosťou za riadenie a prioritami využívania pôdy ovplyvniť implementáciu obnovy.

Obrázok: Vodný tok pretekajúci lesnou krajinou v Poľsku

Odkaz na zdroje

BIOCONSENT
ForestFisher
Transloc

Vedecké publikácie použité v tomto súhrne politík nájdete v informačnom liste k tomuto súhrnu, ktorý si môžete stiahnuť z webovej stránky: www.biodiversa.eu/policy-briefs

Fotografie:

str. 1 (hlavička) - Les Shkafane v Durres, Albánsko
2024, autor SG prostredníctvom [Unsplash](https://unsplash.com/)

str. 2 - Rieka Vähäjoki, Fínsko

2024, autor Juho Luhomala prostredníctvom [Unsplash](https://unsplash.com/)

str. 3 - Myšiarka ušatá, Lingfield, Spojené kráľovstvo

2021, autor James Armes prostredníctvom [Unsplash](https://unsplash.com/)

str. 4 - Vodný tok v lese, Poľsko

2024, autor Camera Obscura prostredníctvom [Unsplash](https://unsplash.com/)

Kontakt

contact@biodiversa.eu | www.biodiversa.eu

@biodiversa.eu

@biodiversaplus

O tomto prehľade politiky

Tento prehľad politík je súčasťou série, ktorej cieľom je informovať tvorcov politík zapojených do implementácie nariadenia o obnove prírody o politických odporúčaniach založených na výsledkoch projektov financovaných programom BiodivRestore.

Sériu prehľadov politík vypracovanú spoločnosťou Biodiversa+ nájdete na stránke www.biodiversa.eu/policy-briefs/.

Túto publikáciu si objednala a dohľadala na ňu spoločnosť BiodivRestore a vypracovali ju Eli Morrell (NatureASqaured) a Iris Visser (NatureASqaured) s podporou Cloé Durieux a Julie de Bouville. Dizajnérka projektu je Kelly Hartholt.

Najdôležitejšie výsledky výskumu, ktoré sme prezentovali, boli spoločne vypracované a schválené koordinátormi projektov BIOCONSENT, ForestFisher a Transloc financovaných programom BiodivRestore.

Financované Európskou úniou. Názory a stanoviská vyjadrené v tomto dokumente sú však výlučne názormi autora (autorov) a nemusia nevyhnutne vyjadrovať názory Európskej únie. Za publikáciu nenesie zodpovednosť ani Európska únia, ani zapojený grantový orgán. Existuje možnosť, že tento výstup ešte nebol schválený EK a môže dôjsť k úpravám.

Spolufinancované
Európskou úniou v rámci
Dohody o grante 642426

Vyrobené v júni 2026